

Rizikos žmonių ir gyvūnų sveikatai vertinimas pakeitus galvijų spongiforminės encefalopatijos stebėsenos sistemą Europos Sąjungoje

Užkrečiamosios spongiforminės encefalopatijos (USE) arba prioninės ligos yra tam tikrų rūšių gyvūnų ir žmonių susirgimai, pasižymintys lėtai progresuojančiais centrinės nervų sistemos (CNS) degeneraciniais pokyčiais. 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 999/2001, nustatantis tam tikrų USE prevencijos, kontrolės ir likvidavimo taisykles, nustatė galvijų spongiforminės encefalopatijos stebėsenos reikalavimus. Aktyvi galvijų spongiforminės encefalopatijos (GSE) stebėseną pradėta nuo 2001 metų. Dėl GSE tiriama vyresni kaip 30 mėnesių amžiaus kliniškai sveiki ir vyresni kaip 24 mėnesių amžiaus rizikos galvijai (lentelė). GSE stebėsenos tikslas – kontroliuoti GSE paplitimą ir dažnumą. Šiuolaikiniais tyrimo metodais GSE gali būti nustatoma likus 1-2 mėnesiams iki ligos klinikinių požymių atsiradimo. Siekiant apsaugoti žmones nuo užsikrėtimo USE sukėlėjais iš skerdenų šalinami ir saugiai sunaikinami pavojingi audiniai ir organai, kuriuose gali būti didžiausia ligos sukėlėjų koncentracija. Siekiant sumažinti USE sukėlėjų paplitimą produkcijos gyvūnus draudžiama šerti tam tikrais gyvūniniais baltymais.

Kasmet 15 Europos Sąjungos (ES) šalių (senųjų šalių) dėl GSE ištiriama daugiau kaip 10 milijonų galvijų. 2001 metais 15 ES šalių nustatyti 2164 GSE atvejai, o 2007 metais nustatyti tik 149 GSE atvejai.

Lentelė. GSE stebėseną pagal galvijų rizikos grupes

Galvijų grupė	Galvijų amžius
Aktyvi stebėseną	
Kliniškai sveiki galvijai	> 30 mėnesių amžiaus
Priverstinai paskersti galvijai	> 24 mėnesių amžiaus
Galvijai su ligos klinikiniais požymiais	> 24 mėnesių amžiaus
Nugaišę galvijai	> 24 mėnesių amžiaus
Pasyvi stebėseną	
GSE ištiriami galvijai	Visi

Sumažėjus GSE atvejų skaičiui egzistuojanti GSE stebėsenos sistema ekonominiu ir epidemiologiniu požiūriu tampa neefektyvi. GSE stebėseną gali būti optimizuojama statistiniais metodais. Paskaičiuota, kad 15 ES šalių tiriant vyresnius kaip 36 ir 48 mėnesių amžiaus kliniškai sveikus galvijus mažiau kaip vienas GSE užsikrėtęs galvijai ir tiriant vyresnius kaip 60 mėnesių amžiaus kliniškai sveikus galvijus mažiau kaip du GSE užsikrėtę galvijai per metus gali būti panaudoti maisto gamybai. 15 ES šalių tiriant vyresnius kaip 30, 36 ir 48 mėnesių amžiaus rizikos grupės galvijus mažiau kaip vienas GSE užsikrėtęs galvijai ir tiriant vyresnius kaip 60 mėnesių amžiaus rizikos grupės galvijus mažiau kaip trys GSE užsikrėtę galvijai per metus gali būti panaudoti maisto gamybai.

Visi klasikinės GSE atvejai gali būti nustatomi tiriant vyresnius kaip 48 mėnesių amžiaus galvijus. GSE paplitimo tendencijos gali būti nustatomos tiriant rizikos galvijus. Naujų USE stebėseną turi būti optimizuota atsižvelgiant į naujausias mokslo žinias. Pavyzdžiui, 24 mėnesių amžiaus rizikos galvijų tyrimas turi būti tęsiamas siekiant nustatyti atipines GSE bei GSE ir USE paplitimą ir dažnumą. Atipinių GSE dažnumo duomenys yra nepatikimi dėl nepakankamo tyrimo metodų jautrumo ir specifiškumo. Vyresnių kaip 60 mėnesių amžiaus galvijų tyrimas neturi įtakos atipinių GSE nustatymui, nes atipinės GSE buvo nustatytos vyresniems kaip 8 metų amžiaus galvijams.

GSE aktyvios stebėsenos sistemą rekomenduojama peržiūrėti atsižvelgiant į 2002 – 2003 metais gimusių galvijų tyrimų rezultatus, o riziką žmonių sveikatai vertinti pagal nenustatytų GSE užsikrėtusių galvijų, kurie patenka vartotojams, skaičių.

Parengta remiantis Europos maisto saugos tarnybos informacija. Risk for Human and Animal Health related to the revision of the BSE Monitoring regime in some Member States – Scientific Opinion. http://www.efsa.europa.eu/EFSA/KeyTopics/efsa_locale-1178620753812_bse.htm